

26 ביוני 2017
ב' בתמוז תשע"ז
תיקנו: 104-017

לכבוד
עו"ד אמי פלמור
מנכ"לית משרד המשפטים
בדואר וע"י פקס'
שלום רב,

הנדון: דרישה לפרסם את מסקנות ועדת המנכ"לים הקבועה בעניין הטיפול בקורבנות עינויים שהגיעו לישראל דרך גבול מצרים ולהתחיל ביישום מתווה השיקום לאלתר

סימוכין: פניית עו"ד רחל פרידמן מן המוקד לפליטים ולמהגרים מיום 30.11.2015 ;
פניית עו"ד רעות מיכאלי מן המוקד לפליטים ולמהגרים מיום 2.5.2016

אנו מתכבדות לשוב ולפנות אלייך, זו הפעם השלישית, בשם עמותת א.ס.ף - ארגון סיוע לפליטים ומבקשי מקלט בישראל, רופאים לזכויות אדם והמוקד לפליטים ולמהגרים, בתפקידך כיושבת ראש ועדת המנכ"לים הקבועה לעניין המאבק בסחר בבני אדם (להלן: ועדת המנכ"לים). זאת בשל העובדה שלמרות חלוף חמש שנים מיום שהוחלט שעל מדינת ישראל לספק פתרון הומניטרי לקורבנות עינויים המגיעים אליה, טרם נקבעה מדיניות וטרם הוקמו מנגנונים לזיהויים, איתורם של קורבנות עינויים ולמתן שירותי טיפול ושיקום המתחייבים ממצבם, כדלקמן:

1. העניין שבנדון מצוי על שולחנה של ועדת המנכ"לים לתאום המאבק בסחר בבני אדם לפחות חמש שנים. בפרוטוקול ישיבת הועדה מיום 13.5.2012 נקבע:

על מדינת ישראל לספק פתרון הומניטרי לאלה שמגיעים אליה אחרי שעברו מחנות עינויים בסיני.

כדי להחיש את ההכרעה בסוגייה הוקמו שני צוותים: אחד שיעסוק באיסוף הנתונים לגבי היקף התופעה ופרופיל הקורבנות, והשני שיבחן פתרונות מתחומי הרווחה והבריאות עבור קורבנות אלו. הצוותים אמורים היו להעביר את מסקנותיהם, לפי החלטת ועדת המנכ"לים, בתוך חודש ימים.

2. למרות ההחלטה המוצהרת להחיש את הטיפול בסוגייה, טרם פורסמו החלטות וטרם אומץ מתווה לזיהוי ולשיקום ניצולי סיני. למעלה משנה לאחר הקמת הצוותים התקבלה החלטה נוספת ובה נאמר:

עו"ד ענת בן-דור - טל. 03-6405264 פקס 03-6407422 דוא"ל anatbd@post.tau.ac.il

הצוות שבחן את נושא העינויים ימליץ לוועדת המנכ"לים כיצד להגדיר את קורבנות העינויים ואילו הטבות להעניק להם.

ר' החלטות ועדת המנכ"לים לתאום המאבק בסחר בבני-אדם מיום 14.8.2013, בסעיף 4.

3. במהלך השנים נקטו שלוש העמותות בשמן אנו פונות, בשורה של פעולות שמטרתן לקדם את הטיפול בסוגייה. בין היתר נשלחו פניות פרטניות רבות בעניינם של קורבנות סיני אשר נזקקו למחסה, לטיפולים רפואיים ולטיפול נפשי אשר אינם נגישים להם כיום. מן התשובות שקיבלנו עולה שכל הגורמים ממתניים להכרעת הצוות הבינמשרדי שאמור לתת מענה לסוגיה. כך למשל השיבה ד"ר עידית סגל, מ"מ סגן ראש מינהל רפואה במשרד הבריאות, ביום 16.11.2016, במענה לפנייתה של עמותת רופאים לזכויות אדם שפנתה בעניינו של א' ד' (שמו ופרטיו שמורים עימנו) שנזקק לטיפול פסיכולוגי ופסיכיאטרי מקיף בעקבות העינויים והעבדתו בכפייה בעת שהוחזק בסיני:

באשר לשירותים השונים שוועדת האום נגד עינויים ציינה כחיוניים לקרבנות אלו- הנושא כיודע לך נמצא בטיפול של משרד המשפטים, ואנו נמתין להמלצה ולהנחיות שיגיעו מהוועדה המייעצת.

כפי שכתבתי לכם בתכתובות קודמות, משרד הבריאות מכיר בצורך במציאת פתרון הולם ובר קיימה לכיסוי ביטוחי רפואי לאוכלוסייה זו, ופועל לגיבוש תלופות שיתנו מענה הולם אוכלוסיית הזרים שאינם ברי הרחקה.

4. בנוסף לפניות פרטניות נפגשו מרשותנו מספר פעמים עם עו"ד דומיניץ, מתאמת המאבק בסחר בבני אדם, עם עו"ד שיינדורף, משנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט בינלאומי) ועם נציגי ממשלה נוספים בפורומים שונים. במסגרת זו נזכיר את הכנס שערכו מרשותינו בראשית שנת 2017 בירושלים: "לקראת שיקום – כנס בנושא הטיפול בניצולי העינויים בסיני החיים בישראל", אשר במסגרתו הוצגו מימצאי מחקר בנושא מצבם של ניצולי מחנות העינויים בסיני החיים בישראל. בכנס זה הציגו מרשותנו גם מודל לפיתרון מערכתי וקידום הקמת מערך זיהוי טיפול ושיקום לניצולים וקראו לשיתוף פעולה של המדינה עם ארגוני החברה האזרחית לשם גיבוש פתרון טיפולי ושיקומי.

נזכיר בקצרה שהמודל שהוצע על-ידי ארגוני החברה האזרחית הוא מודל הוליסטי המותאם למתן פתרונות ייעודיים לניצולים בעלי צרכים שיקומיים וטיפוליים שונים. המודל המוצע מתבסס גם על הניסיון שנצבר בזיהוי ושיקום קורבנות סחר, עבודות ועבודת כפייה ועל שירותים ומערכים שקיימים כיום, ומכאן שניתן להפעילו תוך זמן קצר מרגע אימוץ התכנית.

5. חשוב להדגיש שלמרות שוועדת המנכ"לים נקטה בביטוי "פתרון הומניטרי", אין מדובר בסוגיה הומניטרית אלא למדינת ישראל חובה המעוגנת בדין לזהות, לאתר ולשקם

קורבנות עינויים שנמצאים בתחומה, אף כאשר העינויים בוצעו על-ידי זרים מתוך לגבולות ישראל. עניין זה פורט בהרחבה במכתבינו הקודמים ולא נחזור עליו. לאחרונה ביקרה ועדת האו"ם המפקחת על יישומה של האמנה נגד עינויים את מדינת ישראל על כך שהקימה מערך לזיהוי ולשיקום קורבנות לסחר ולעבודה בכפייה ולא עשתה כן ביחס לקורבנות העינויים בציינה כך (בתרגום חופשי לעברית):

... הועדה מציינת בהערכה את המערכת לשיקום של קורבנות סחר אולם מביעה צערה על-כך שלא הוקמה מערכת בעלת מאפיינים זהים לקורבנות עינויים.

על המדינה החברה לנקוט בכל האמצעים הנדרשים להבטיח שכל קורבנות העינויים והיחס השלילי שכפופים לסמכותה יקבלו תרופה ותהיה להם זכות אכיפה לפיצוי הוגן וראוי, לרבות כל האמצעים לשיקום מלא ככל האפשר, כפי שנדרש מכח סעיף 14 לאמנה וכפי שפורט בהערה הכללית של הועדה מס' 3 (2012) לגבי יישום סעיף 14 על-ידי המדינות החברות. על המדינה גם להבטיח ששירותי שיקום הוליסטיים, מתמחים, לרבות סיוע רפואי ופסיכולוגי, יהיו קיימים וזמינים על אתר לכל קורבנות עינויים ויחס שלילי.

UN Committee against Torture, Concluding Observations on the fifth periodic report of Israel, 3 June 2016, CAT/C/ISR/CO/5. Para. 48-49.

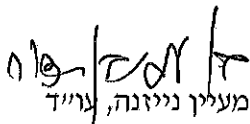
6. ועדת המומחים של האו"ם המפקחת על יישומה של האמנה נגד עינויים פרטה והסבירה בהערה הכללית מס' 3 שפורסמה בשנת 2012 את האופן שבו יש ליישם את החובה האמורה בסעיף 14 לאמנה ובכלל זה להעמיד לרשות הקורבנות מערך הוליסטי של שירותים רפואיים, נפשיים, משפטיים וסוציאליים (פיסקה 11); מטרת השיקום צריכה להיות השבתו של ניצול העינויים לתיפקוד מלא ככל האפשר. הועדה מדגישה שמדינה אינה רשאית לעכב את ביצוע החובה ואינה יכולה להתלותה בטיעונים של העדר משאבים (בפיסקה 12). כן ציינה הועדה את הצורך בחקיקה לצורך מימוש חבותן של המדינות החברות (בפיסקה 19) והדגישה כאמור, שהחובה לשקם ניצול עינויים אינה מוגבלת לאנשים שנפלו קורבן לעינויים בשטח המדינה החברה או עונו על-ידי אזרחיה (בפיסקה 22), ההיפך הוא הנכון – החובה לשקם ניצולי עינויים חלה ללא הפליה מסוג כלשהו, לרבות כזו הנוגעת למעמד האזרחי של הניצול או למעמדו כפליט או כמבקש מקלט (בפיסקה 15).

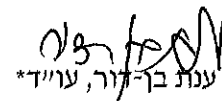
UN Committee against Torture, General Comment no. 3 (2012), December 13, 2012, CAT/C/GC/3.

עו"ד ענת בן-דור - טל. 03-6405264 פקס 03-6407422 דוא"ל anatbd@post.tau.ac.il

7. קריאה לשיקום ניצולי סיני באה גם מצד הפרלמנט האירופאי בהחלטתו מיום 13.3.2014 (European Parliament resolution of 13 March 2014 on Security and Human) Trafficking in Sinai (2014/2630 (RSP)) para. 5.
8. לצערנו, למרות האחדה שהביעו גורמים ממשלתיים שונים לנושא, מתן מענה לסוגיה מתעכב כבר שנים ופניותנו הקודמות אליך (ראי בסימוכין) לא זכו לתשובה. ממכתבה של ד"ר סגל שצוטט לעיל, נראה כי גורמי המקצוע ממתנינים להחלטת הצוות הבינמשרדי שבראשותך וזו מתעכבת כבר שנים, הגם שהבעיה ידועה והשלכותיה על הניצולים הולכת ומתמירה.
9. נציין שאנו מצפים למענה מקיף אשר יתייחס למכלול הצרכים של כל הניצולים. הטעם להערה זו נעוץ בפרוטוקול של ועדת המנכ"לים, התכנית הלאומית וקורבנות סיני מיום 26.2.2017 ממנו מסתמנת אפשרות לפיה, ככל שיגובש פתרון בעתיד הנראה לעין, הוא יתייחס רק לכ-100 המקרים הקשים ביותר. בישיבה לא היתה הסכמה אפילו על עניין זה וסוכם כי הוא יובא בפני ועדת השרים להכרעה.
- נודיעך כבר עתה שמתן נגישות לשירותים רפואיים וסוציאליים למספר קטן של מקרים (מתוך אלפי הקורבנות השוהים בישראל), הגם שהוא צעד ראוי וחשוב, אינו ממצה את חובותיה של מדינת ישראל על-פי האמנה וודאי שלא יהווה הפתרון שלו ממתנינים קורבנות העינויים הזקוקים לסיוע ולשיקום ואינם מקבלים אותם שנים ארוכות כל-כך.
10. לאור כל האמור לעיל נודיעך שאין בכוונתנו להמשיך ולהמתין ללא סוף וללא תכלית לפרסום מסקנות ועדת המנכ"לים לתאום המאבק בסחר בבני-אדם וככל שלא תפורסם מדיניות מגובשת, לרבות מנגנונים מפורטים לאיתור, זיהוי ומתן שירותי שיקום לקורבנות עינויים בתוך 45 יום, נראה עצמנו נאלצים לפנות לערכאות.

בכבוד רב,

מעלין נייזנה, עו"ד
המוקד לפליטים ולמהגרים

ענת בן-דור, עו"ד*
התכנית לזכויות פליטים

*פנייה זו הוכנה בסיוען של הגבי מוריה זלקה וליזה גל מן התכנית לזכויות פליטים

העתק:

עו"ד רועי שיינדורף, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט בינלאומי)

עו"ד ענת בן-דור - טל. 03-6405264 פקס 03-6407422 דוא"ל anatbd@post.tau.ac.il

התכנית לחינוך משפטי קליני, הפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן • אוניברסיטת תל אביב, רמת אביב, תל אביב 6997801
The Clinical Law Program at the Buchmann Faculty of law • Tel Aviv University, Tel Aviv 6997801 Israel

התכנית לחינוך משפטי קליני ע"ש אלגה צגלה
The Elga Cegla Clinical Law Program
برنامج التعليم القانوني الإكلينيكي على اسم ألغا تسغلا

הקליניקה לזכויות פליטים
Refugee Rights Clinic
عيادة حقوق اللاجئين

עו"ד הילה טנא, מתלקת יעוץ וחקיקה (משפט בינלאומי)
עו"ד דינה דומיניץ, יו"ר היחידה לתיאום המאבק בסחר
ד"ר עדית סגל, מ"מ סגן ראש מינהל ורפואה משרד הבריאות
הגב' מירב דדיה מולד סגנית מנהלת האגף לנוער, צעירים ושירותי תיקון, משרד הרווחה
הגב' איריס פלורנטין, סמנכ"ל שירותים חברתיים, משרד הרווחה

עו"ד ענת בן-דור - טל. 03-6405264 פקס 03-6407422 דוא"ל anatbd@post.tau.ac.il

התכנית לחינוך משפטי קליני, הפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן • אוניברסיטת תל אביב, רמת אביב, תל אביב 6997801
The Clinical Law Program at the Buchmann Faculty of law • Tel Aviv University, Tel Aviv 6997801 Israel